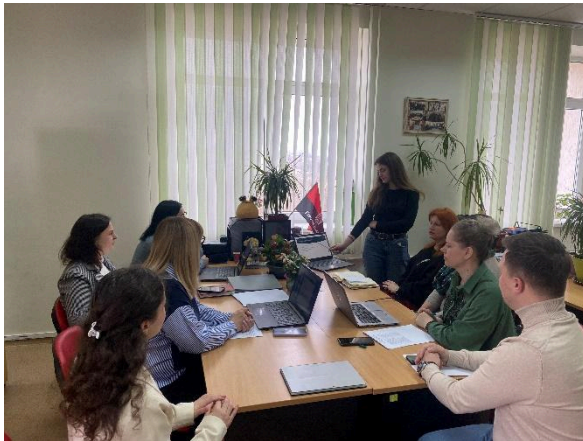

Методичний семінар

на тему: «Використання антиплагіатних систем для забезпечення академічної доброчесності у ЧНУ ім. Ю.Федьковича»
(вересень 2024 р.)

Доповідач: асистент Романюк Я.Р.

1. Вступ

Академічна доброчесність є одним із ключових принципів якісної освіти, а використання антиплагіатних систем допомагає забезпечити прозорість та чесність у навчальному процесі. ***Для викладачів це не лише механізм контролю, а й спосіб навчання студентів відповідальному підходу до написання робіт.*** У цій доповіді ми розглянемо, як правильно використовувати антиплагіатні системи, їхні обмеження та можливості, а також обговоримо найефективніші підходи до формування культури академічної доброчесності.

2. Антиплагіатні системи: що ми перевіряємо?

Антиплагіатні системи дозволяють оцінювати рівень унікальності тексту, проте їх можливості не обмежуються лише визначенням відсотка збігів. Основні аспекти, які варто враховувати при перевірці:

- **Оригінальність тексту** – співвідношення унікального та запозиченого матеріалу.
- **Коректність цитувань** – чи дотримано академічних стандартів при оформленні цитат.
- **Самоплагіат** – повторне використання власних раніше опублікованих робіт без належного посилання.
- **Перекладний плагіат** – використання іншомовних джерел із дослівним чи зміненим перекладом без відповідних посилань.
- **Змістові переробки тексту** – випадки, коли текст змінюється таким чином, що він обходить антиплагіатну систему, але не є оригінальною роботою.

3. Обмеження антиплагіатних систем

Попри свої переваги, антиплагіатні системи мають і певні обмеження, які варто враховувати:

- Вони не оцінюють **якість аргументації** – текст може бути оригінальним, але поверхневим чи недостатньо аргументованим.
- Виявлення **глибокого перефразування** є складним – системи можуть не помітити, якщо студент ретельно переписав текст своїми словами.
- **Можливість хибних спрацювань** – іноді система позначає правильне цитування як збіг.
- Не враховують **специфіку дисциплін** – технічні або юридичні тексти містять багато стандартних формулювань, які можуть бути позначені як плагіат.
- **Потребують людського аналізу результатів** – висновки мають робити викладачі, а не лише система.

4. Як ефективно використовувати антиплагіат?

Щоб антиплагіатна система стала корисним інструментом, а не просто механізмом покарання, важливо:

- Аналізувати **контекст**, а не лише % збігів.
- Навчати студентів **правильному цитуванню**.
- Враховувати **специфіку дисципліни**.
- Не покладатися виключно на автоматичний аналіз, а **робити експертну оцінку**.

- Використовувати антиплагіат **як навчальний інструмент**, пояснюючи студентам його значення.

5. Типові маніпуляції студентів та їх виявлення

Деякі студенти намагаються обійти антиплагіатні системи, застосовуючи такі методи:

- **Вставлення невидимого тексту** – додавання білих символів між словами для зменшення збігів.
- **Автоматизовані переклади** – переклад із однієї мови на іншу, а потім назад, що змінює структуру тексту.
- **Розбиття цитат** – використання фрагментів джерел у розрізненому порядку, щоб обійти систему.
- **Сканований текст або зображення** – подача тексту як картинки, що робить його невидимим для аналізу.

7. Антиплагіатні системи як частина формування культури академічної доброчесності

Академічна доброчесність є не лише технічним аспектом освітнього процесу, *а й фундаментальним елементом інтелектуальної культури університету*. Антиплагіатні системи сьогодні є потужним, але далеко не ідеальним інструментом у цьому контексті. Вони створюють дисциплінарні рамки, проте самі по собі не формують розуміння цінності оригінального мислення та відповідального використання джерел.

Питання полягає в тому, **як ми можемо використати ці системи не лише для виявлення порушень, а для формування нового покоління дослідників, які мислять критично та поважають інтелектуальну працю?**

1. Чи справді студенти краще пишуть, якщо знають, що їх перевіряють?

Одна з поширених ілюзій – що сам факт перевірки на плагіат автоматично покращує якість письмових робіт. Проте психологічні дослідження показують, що **ефект "великого брата", який стежить за студентами, лише спонукає до пошуку більш витончених способів обходу системи.**

Коли викладачі покладаються виключно на антиплагіатні звіти як на кінцевий арбітр, студенти часто не засвоюють навичок академічного письма, а замість цього зосереджуються на "грі" з системою:

- Використання автоперекладів із кількома проміжними мовами.
- Викривлення тексту шляхом заміни синонімів або вставки прихованих символів.
- Глибоке, але некритичне перефразування без розуміння матеріалу.

Це означає, що **ключове завдання викладача – не просто перевіряти, а навчати. Якщо студент не розуміє, чому його робота має бути оригінальною, жодна система не змусить його писати якісний текст.** Тому перевірка на плагіат має бути інтегрована у навчальний процес як елемент формувального оцінювання.

2. Як працювати з першокурсниками для розвитку академічної доброчесності?

Для першокурсників основна проблема – це **не бажання шахраювати, а банальна відсутність академічних навичок.** Викладачі часто сприймають студентський плагіат як злий умисел, хоча здебільшого це незнання правил цитування та побудови аргументу.

Що важливо зробити на ранніх етапах навчання:

Дати студентам можливість спробувати академічне письмо без тиску.

У першому семестрі ефективною є стратегія "навчального" плагіату – коли студент отримує зворотний зв'язок без санкцій.

Формування культури доброчесності через рефлексію: замість теоретичних лекцій про академічну доброчесність – аналіз реальних кейсів, групові дискусії, критичне читання.

Персоніфікований підхід: у багатьох країнах запроваджено практику "менторів з академічного письма" – старшокурсників або викладачів, які допомагають студентам із першими науковими текстами.

Приклад: Гарвардський університет має програму "Writing Center", де студенти можуть отримати індивідуальні консультації з написання наукових текстів, що значно знижує рівень несвідомого плагіату.

3. Як змінюється роль викладача в умовах автоматизованої перевірки?

Антиплагіатні системи створюють **небезпеку "відчуження" ролі викладача**, коли перевірка стає механічною, а оцінювання ґрунтується виключно на відсотках збігів.

Проте найцінніша частина академічного письма – це **не лише унікальність тексту, а й глибина аргументації, логіка викладу, критичне мислення.** Жодна система не може оцінити якість аналізу чи рівень оригінальності ідей.

Що це означає для нас?

Ми повинні **розвивати культуру письма, а не просто контролювати**

його "чистоту".

Використання антиплагіату має бути **підтримкою, а не головним критерієм оцінювання**.

Ми маємо навчити студентів **не боятися помилок**, а вміти їх аналізувати та виправляти.

8. Висновки

- Викладач має бути експертом у питаннях академічної доброчесності, а не лише користувачем антиплагіатної системи.
- Автоматична перевірка – це лише інструмент, і вона потребує осмисленого використання.
- Важливо не лише контролювати, а й навчати студентів правильному підходу до роботи з текстами.